

Restitució

Rosina Ballester

Editorial Trípole

TRÍPODE

Títol original: *Restitució*

Primera edició: juliol de 2023

© Rosina Ballester

© D'aquesta edició: Edicions Trípede, SL

Carrer Aribau, 114, entl.4a Barcelona, 08036

www.tripode.cat

Instagram: www.instagram.com/editorialtripode/

Facebook: www.facebook.com/TripodeEditorial/

Twitter: www.twitter.com/Ed_Tripode

Disseny i maquetació: Elma Presas

Correcció: Helena Batlle

Impressió a la UE

ISBN: 978-84-127289-0-3

Dipòsit legal: B 14259-2023

Tots els drets reservats. Si voleu fotocopiar legalment parts d'aquest llibre, us podeu dirigir a CEDRO (cedrocat@cedro.org o 932720445)

A Joan Todó Gou.
En un sobre vermell la nostra memòria.

No pasó nada en ese día, nada absolutamente, pero fue muy importante. Lo afirmo; no vaya a ser que pierda la costumbre de considerar importantes los días en que no pasa nada.

Rosa Chacel (*La Sinrazón*)

DESIGS

Com cossos bells d'uns morts que no envelliren
i que han tancat, amb llàgrimes, en mausoleus magnífics,
voltat, el cap, de roses, i amb llessamins als peus—
tals semblen els desigs que es consumiren
sense que fossin satisfets; sense obtenir, cap d'ells,
una nit de plaer, o un sol dels seus matins lluents.

De Kavafis (traducció de Joan Ferraté)

0

Inicio aquest pas cap a la desmemòria perquè sé que allí hi rau la veritat vertadera de la felicitat: amagatall de criatura espantadissa. Breu en el passat, extensa en el record fins ara escrit, falsa joventut imaginada, plena d'amors que han estat breus, com una pena voluntària on m'he capficat. Desassossec d'un fracàs de mitja tarda. Estic disposta al vòmit supí. He viscut de la pròpia mentida. Copa a la mà, que per fi beuré.

1

Els núvols de gener, de forma lenticular, resten inscrits en el rosa del ponent, paraula destinada a retenir, de l'hivern, la claror amable. Mentre el dia s'allarga en lenta progressió, la son m'arriba prest i em convida a tancar els porticons. La distàncies s'accentuen, i l'hora fosca accentua també l'enyor de l'univers perfecte.

Les aspidistres queden closes al pati interior i agafen dimensions gegantines en tornar-se fosc. L'últim ocell diürn es mou entre el brancam de l'eucaliptus que colpeja el ventall de la finestra. Tot és cert: el gòtic esfereïdor de la casa a la nit, l'olor de les cambres que perdura a través dels anys i esborra l'olor dels morts, de quan vivien; la mort de tots els morts, en un perfum sintetitzat en l'olor d'ara. D'aquest ara que és res, comparat amb un futur palpable, indefinit per a qui no podrà viure'l, i no sentir la peripècia megalòmana de voler aixafar allò antic que els murs han venerat en silenci.

A cada habitació hi ha un lavabo petit, esgrogueït dels orins nocturns de l'hoste fecund. Els llençols, com és el cas, traspuen la gelor dels anys. El territori està llargament assenyalat pel rastre dels furtius; un llum, de sobte, s'esvaeix, i el canterano cruix per un principi de ruptura —cruixen els

fonaments—, i les bigues amplifiquen el so; la cortina es belluga per la densitat de l'aire, degota l'aixeta el pipí dels déus sobre la pica del meu recambró, marcat caminó de calç. Un colom ha deixat un ou escardat a la finestra que durarà tot l'hivern perquè el sol només el toca d'esquitlletes. Ja negra nit, la pols reposa.

M'acostumo a mi mateixa, tot i no creure en la meua santa, que morí en olor de roses —perquè morí mansa—, i era el seu líquid groc com un perfum. Algun dia el meu...? Quin pressupòsit! —excés d'orgull! És la por, s'apropa el ròdol de l'edat provecta. La meua taca, la santa faç de la decrepitud, a les estovalles, al llit, a la roba interior, la més interior, aquella que toca el sagrat forat que deixa anar els éssers vius, o morts, o esgarrats de futur. Aquell forat que els animals oloren, engrescats per la seva puresa. Un grup isolat, de taques rodones, em va envaint.

L'avorriment és la vida que batega a contratemps del desig: em vaig quedar obsessionada amb una sèrie de televisió que es deia *El pájaro espino*, protagonitzada per una Barbara Stanwyck morta de desig per un Richard Chamberlain inabastable; aquella dona, vella, torturada per una passió desmesurada, com sempre són les passions tardanes —sense resposta possible—, em va marcar, mentre donava el pit a la meva filla Helena, a l'hora del migdia, i vaig comprendre que a mi també m'arribaria. L'èxit només depenia de l'estat del cos —l'ànima hi tenia poc a veure—, d'aquella cosa obstinada i obsessiva de la joventut. Per això, potser, ara he acceptat la casa gòtica i provinciana. Aquí reclosa, especialment a la nit, vaig fent tots els papers que havia imaginat, en un vast monòleg, davant del mirall. Llarga és la nit, paràfrasi de totes les nits somiades que s'interromp en estendre una mà cap al got d'aigua. La ràdio jau sota el coixí en ondes que crepiten. El cap es desposseeix d'uns quants cabells i de milers de sinàpsids neuronals que es desintegren per la coixinera.

Barbara Stanwyck acaba morint cagant-se en el seu desig, és a dir, mor desitjant poder gaudir d'aquell home purpurat, que, a més, l'extremuncia. Que terrible

—apropa't i vessa'm! Extremunciem amb l'excrement que et sobreïx.

Viva està la nit. No hi ha rellotge de paret, només la bombeta del passadís que fa bellumes i marca un temps distint. L'interruptor de porcellana sovint s'afluixa, embogeix, fa veure que s'espavilla, enrampa, fa el seu cos menys agut i costa encertar-li el punt. La bombeta tremola fins a fondre's. Viva està la nit: l'excusat fa l'olor del llessamí que s'enfila per la canonada i s'expandeix al llarg del filferro que creua la façana est. És un llessamí romà, *Jasminum auriculatum*, de fulla perenne, quasi negra, que s'hi caragola amb fruïció de planta carnívora. La finestra reixada sempre queda oberta i deixa entrar l'olor, i la deixa fugir, i també deixa entrar les fulles de la glicina i les cagarades dels moixons, i el sol del matí. L'aire tragina de fora a dins i de dins a fora, mai reposa, com els plors dels acabats de néixer, que travessen les estances; ni la tempesta ni la nit ni el respir del més vell interrompen el raig sonor, que s'escola davall les portes, com el silenci dels renous estimats, com quan els passos de l'amor —descalç— entreobrien la porta, i ell s'apropava al llit per saber si dormia, i llavors, ja per sempre, la memòria creava un record.

3

He somiat que tenia gallines. Una olor intensa de perfum de taronja amarga envaïa, amb el seu baf, les finestres de la cuina. Com que donaven a sol ixent pareixia que la vermillor anava associada a la tarongina d'hivern o a un ram de núvia primerenc. Però tot era pura impressió dels sentits, aquelles que fan desenvolupar els grans somnis i omplen de satisfacció a qui és capaç d'imaginar tals coses, un matí de gener, abans de tragar l'olla d'alumini, l'olla lluenta, com si fos de plata anglesa, on coïen el menjar per als gosos: carpons i caps i potes de gallina, que treuen la rigidesa dels cinc dits i les cinc llargues ungles per entre la tapa que no arriba a encaixar bé del tot. En el somni, volia que m'avisessin abans de matar-les, per presenciar la cerimònia pausada en què ho feien, i tenir temps d'anar fent petons a la bestiola, que havia vist créixer, i de la qual havia menjat els ous rossos; a mesura que decantava el coll, la cresta de nena tornava esmoreïda i exsangüe, mentre les gotetes de sang queien al ritme del pols en una xicra de porcellana fina. Ha estat un somni molt real.

Les gallines somiades, les he tancat al corral de les Hespèrides; són les nimfes del meu crepuscle. Amb un bany d'herbes aferradisses, de vidalba, vidiella, amor d'hortolà,

panissola i heura, s'han fet corones, apanyades com són, les filles estimades, un nou mite, la veu de l'antiguitat.

Un nou corral hauré de construir per posar-hi els fills nascuts de l'amor vegetal. Fills que es nodriran de l'aire, de l'aire espès que retorna carregat de sal, al corraló de les begònies i les orquídiess autòctones de l'illa que viuen del plugim salat. Hi entrava acotant el cap, humil estat de pobresa lluminosa, astuta, amb un enginy que fa lluir totes les coses: el mar, més mar, el blanc, més blanc, el record d'altres indrets desapareix, com una mena de vida eterna dins aquell recinte.

Passaré la tarda de febrer pensant en els arbres que prest revifaran. Fixo la mirada en el tronc, els frego amb un guant de crin de llop, per polir la part rugosa del brançam que em recorda les parts baixes del teu sexe. Els sento créixer i desplegar les ales encara que fermats a la nícia obligació que els imposa l'arrel. Cada any, el febrer deixa guaitar als seus peus el petit crocus, com una llumeta que els follets traginen. M'allargo al terra i contemplo l'hàlit de claror que deixa anar la virginitat de les selves balsàmiques. Amb quatre pedres he fet un túmul per protegir la flor d'olor, glabre com el teu rostre. La imatge de tu, la tarda de febrer, l'arribada del vent que ens dispersa.

Soc petita, figura que nedo, que soc feliç amb la fervor del sol d'estiu, l'olor del xiprer em contempla, la vorera

tornejada del final del dia, la idea de continuïtat, submergir el cap a dins el joc, totes les peces encaixen, la precisió del temps infinit, la claror de la fosca, els ocells de la nit, l'aire platejat, la ingravidesa del cos, la lluentor perpètua de l'aigua.

Continuaré acomplint la meva feina de tenir cura de les persones malaltes, en un poblet de color blanc, sempre nou, acabat de néixer, on la meva professió d'infermera, que sempre m'ha calgut defensar als ulls de mi mateixa perquè rarament va associada a l'escriptura, a la idea de dona culta, a aquella cosa que els pacients han creat tan bé, des del seu criteri, des de les ganes de resultar afalagadors, quan em diuen «vostè és com un metge»; i no sé contraposar-hi cap idea convincent que em satisfaci, que em cregui. Sí que amb els anys he pogut reivindicar la necessitat de la professió, però em sol pesar molt més l'opinió comuna dels propis pacients, dels possibles malats, que em veuen executora d'una feina menor, supeditada —en prou casos— a ells mateixos, perquè saben exercir la seva condició, la seva feina de malats, amb una contundència esfereïdora. Sant Lluís: imatge bíblica, on les cases fossin erròniament considerades com a vasos sepulcrales. Vida en silenci —resa i treballa— emblanquina el teu, per a quan arribi l'aigua de les primeres pluges.

Haig de parlar dels fills, com qui parla d'un amor impossible. I aquesta soc jo, carta tancada, anys de lluita, per poder, més tard, escriure'm. Quatre pedestals per a una, la meva existència culpable. Tres pares gravitant en pensaments, mai construïts, llunyans, on la pura joventut vivia i ara es difumina, llibre mai del tot obert, línies esparses, uns versos solts. Versos estudiats a l'Ateneu de Maó, amb un jove, a l'alta nit, quan la ciutat és un decorat preciós, quiet, on no hi ha figurants, ni obra entenedora. Sí, Maó és una ciutat de teatres.

Quatre fills no adjectivats, per la por de la certesa. La por. Ells, tan units per la mare que soc, no units en la mare. Ells, quatre retxes infinites. El seus pares... allà ells! Ells, no els meus fills, ells, els pares, que en un instant feren la dolça feina allà quedada; no hi ha correlatiu, allà, allà, allà. Però recordo la precisió, la veritat, minúscula, en mi mateixa. Soc Paracels i us neixo cada dia. Quan vull, creo la rosa exacta de diversos noms, que encara no puc anomenar sense ferir-los.

Eren tèbies, les cambres, zeloses, ignorades. Caramull, porció d'un contingut, saliva als llavis, la vostra claror. Sense reforç. Tot just l'espina del llit que m'acollia.

I l'existència del mar en totes les mirades d'aquesta fotografia que ara m'acompanya: hi sou els quatre, dues complaents, en l'esforç d'un somrís. Les altres, tristes. L'objectiu no era el meu. Però vosaltres éreu.

El primer fill, l'inconsolable, no pel plor, per l'absència de tantes promeses que portava al seu damunt, i ara, rosega una pell esquarterada, membrana separada violentament: ell era nascut abans de concebre'l. A ciutat, primer va ser la claror ardent, contra el vidre dels aparadors que em detenien. Roba d'infants.

Era un cos rosat. Va néixer a la Gota de Llet, molt ben nascut d'un part de natges. Vares néixer de cul. Inevitable dir-ho: no volia deixar que fugissis, com ha estat cert —cap a altres espais més sans o més malaltissos—, fins que jo hagués pogut ésser una mare certa; certificada en totes les mirades que ens envairien. Quants jutjaments hauríem de vèncer, estimat meu, abans no fóssim acceptats en veritat. Érem una veritat distinta, un rumor, una boira baixa on tot just podíem treure el cap per no ofegarnos. Asseguda al pedrís del mas, als quinze dies, va venir la fetillera a dir-me que aquell amor dels passos silenciosos s'havia casat. La fetillera, en la seva versió, la més cruel —la hi veig al rostre—, una d'aquelles mirades referides al meu desconsol. Però et tenia a tu —triomf— entre els meus braços, i no vaig deixar-te anar ni en un instant de torbació. I sota el til·ler, plantat l'any de naixença del meu

germà Baltasar, el suïcidat, vàrem compondre'ns, tu i jo,
en la certesa.

6

He començat a construir la meva absència.

Qui dona la vida, atorga la mort. He d'anar acomplint una transparència per ser projectada en cambra obscura. Ressuscitar a la voluntat d'ells, els fills, en breus instants d'enyor. Escindida. Preterida. Guarnida de silenci, per donar el tomb a la tragèdia.